

Sammen for hverandre

Dielddanuori
suohkan
Ollálahkii

Tjeldsund
kommune
Sammen for hverandre

Dielddanuori
suohkan

Ollálahkii

Tjeldsund
kommune

Sammen for hverandre

Budsjett 2023

Økonomiplan 2023-2026

Hvordan drives egentlig en kommune?

- Rådmann og administrasjonens jobb er å utrede saker og komme med forslag til tiltak, endringer og løsninger.
- Administrasjonen styrer etter politiske vedtak
  - Beslutningene skjer i politiske råd og utvalg
- **Det som skjer i en kommune har dere som politikere bestemt!**

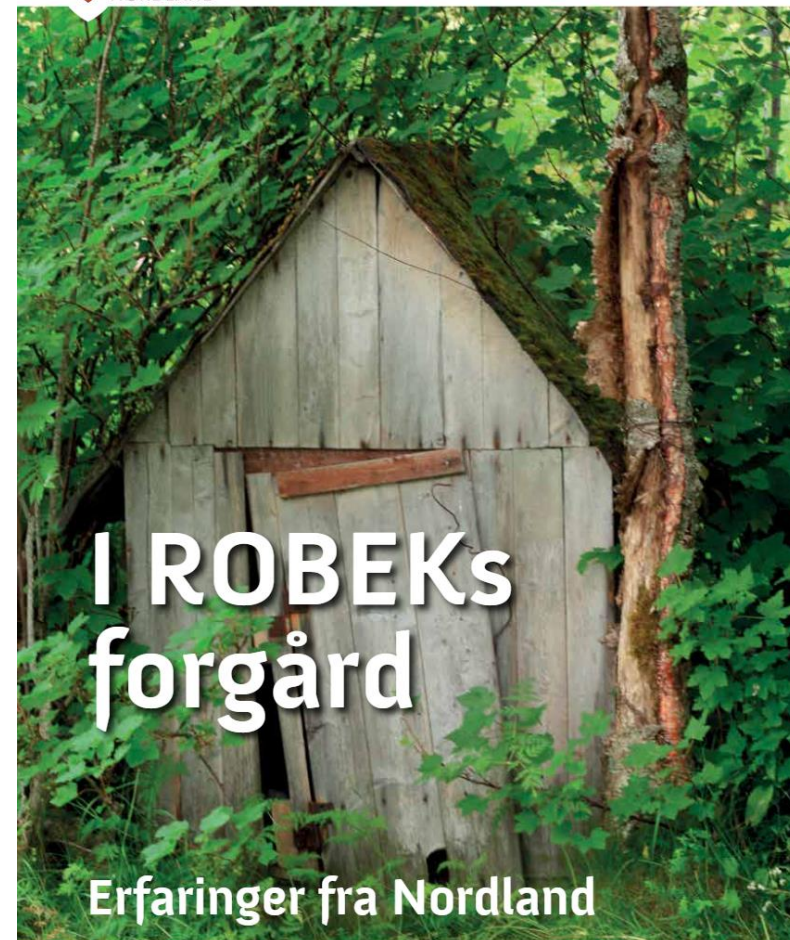

Dielddanuori
suohkan
Ollálahkii

Tjeldsund
kommune
Sammen for hverandre

Erfaringer fra andre ROBEK-kommuner

- Den svake kommuneøkonomien er ikke et resultat av plutselige og uforutsette hendelser, men skyldes en utvikling som har pågått over mange år.
  - Econ Pöyry, 2010

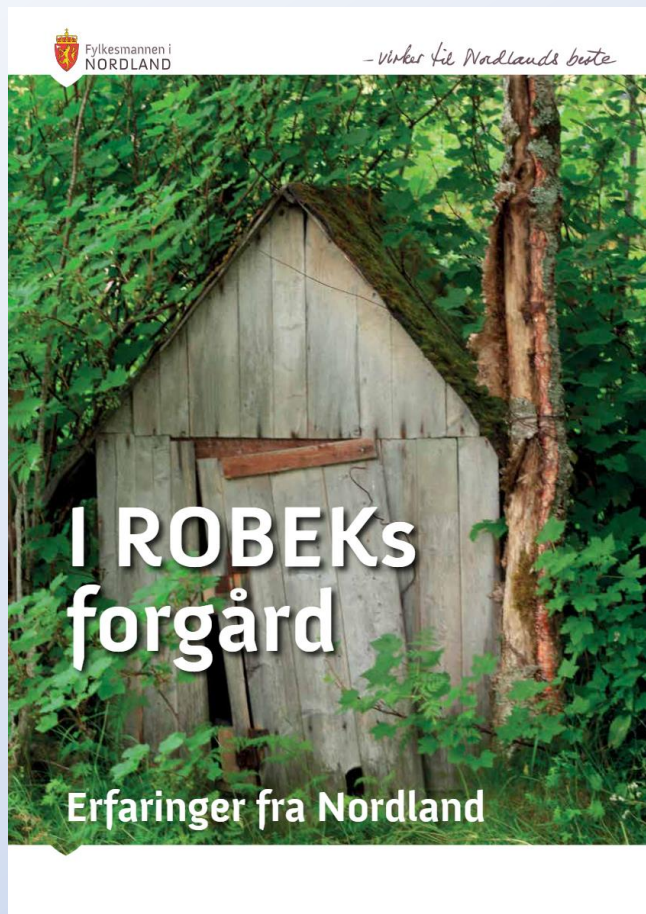
Dielddanuori
suohkan

Ollálahkii

Tjeldsund
kommune

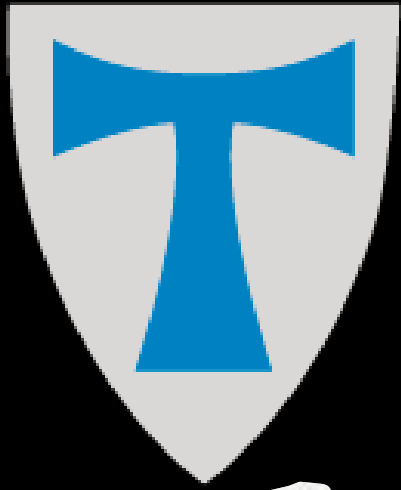
Sammen for hverandre

Erfaringer fra andre ROBEK-kommuner – hvordan havnet de der?

- Maksimal avdragstid
- Manglende budsjettdisiplin
- Beslutningsvegring
- Bruk av monopolpenger
- Status quo
- Ostehøvelmetoden
- Urealistisk inntektsbudsjettering
- Løse problemene senere
- Premieavvik brukt til det fulle
- Manglende langsiktig planlegging
- Mangel på permanente tiltak
- Uopnåelige og lite realistiske budsjetter
- Lite ansvarliggjøring
- Ønske om aktivitet i alle bygdene
- Vanskelig geografi
- Motvilje mot upopulære avgjørelser
- Høyt nivå på tjenester
- Problemer med å se det store bildet og alvoret i situasjonen
- Bruk av disposisjonsfond

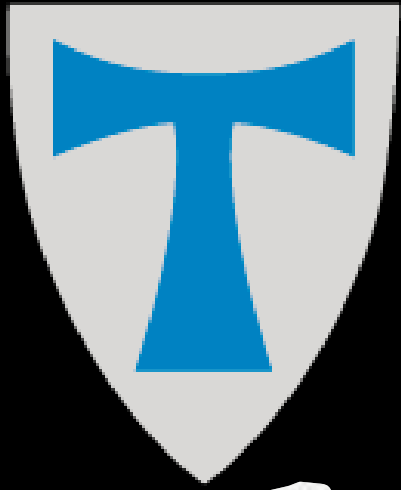

Kr. -42.700.000,-

«Alt var så mye bedre før»

- Sunn kommuneøkonomi?
  - Tjeldsund kommune på kanten av ROBEEK i mange år
    - Berget av havbruksmidler og disposisjonsfond
  - Skånland levde godt på høye skatteinntekter, ekstraintekter fra havbruk og høye engangstilskudd til bosetting av flyktninger
    - Brukte i 2019 disposisjonsfond både i drifts- og investeringsregnskapet
- $1+1>2$
- Engangsinntekter kommunesammenslåing

Kr. -42.700.000,-

Frie inntekter 2023

- Rammetilskudd
  - Kr. 202.408.000,-
- Skatteinntekter
  - Kr. 146.096.000,-
- Totalt kr. 348.504.000,-
- Økning på 3,4 % fra 2022
- Stortingets saldering 2022: +1.300.000,-

Havbruksfond

- Reduksjon i inntekter
  - 2022: 17 millioner
  - 2023: 3,8 millioner
    - Reduksjon på kr. 13,2 millioner
- Forslag om innføring av grunnrenteskatt

Lønns- og prisvekst

- Kommunal deflator 3,7 %
- SSB: 4,45 %
- Lønnsoppjøret for 2022: kr. 12 millioner i 2023 inkl. sosiale utgifter
- Lønnsoppjøret for 2023: beregnet til kr. 8,1 millioner
  - Dersom SSBs beregning blir en realitet
    - Underdekning på kr. 1,5 millioner
- Prisvekst 2023: kr. 4,3 millioner
  - Dersom SSBs beregninger blir en realitet
    - Ytterligere prisøkning på kr. 1 million

Renteutgifter

2020	2021	2022	2023
8.834.000	7.117.000	13.400.000	22.000.000

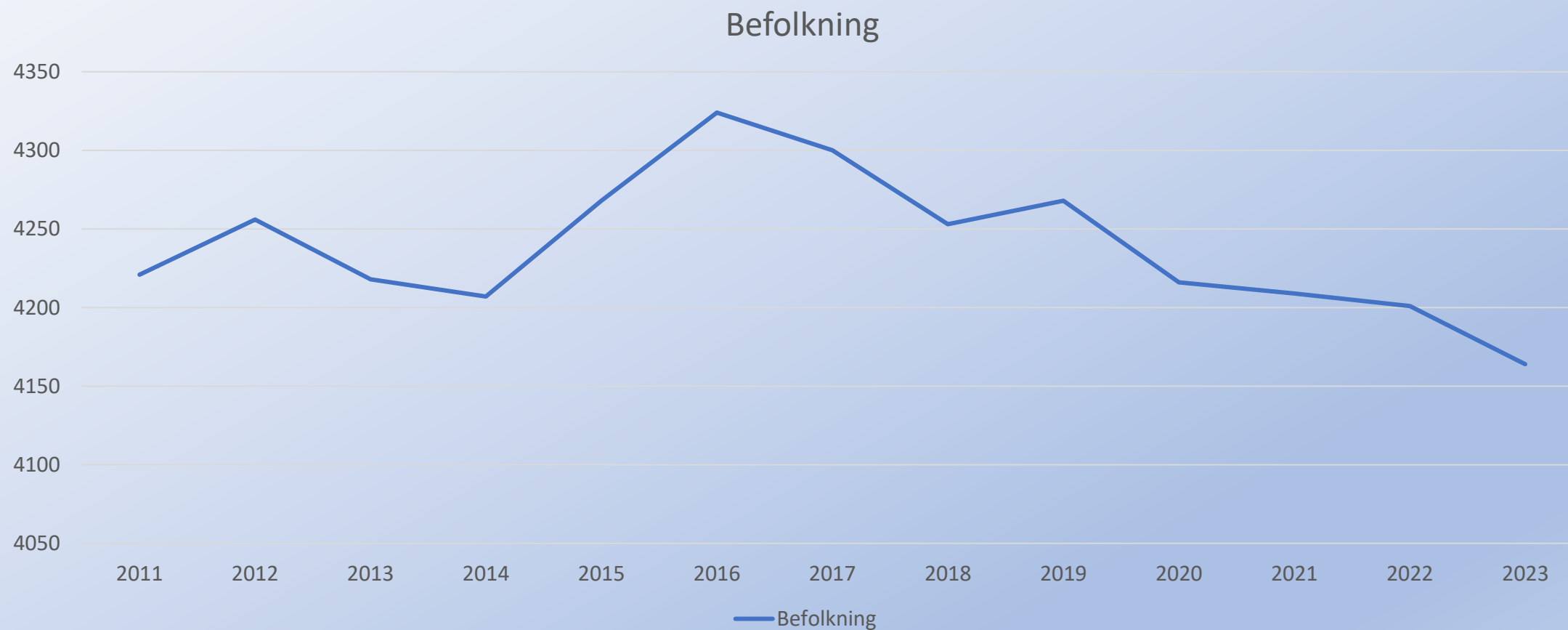

Inndelingstilskudd

- Kompensasjon for bortfall av rammetilskudd
  - Overgangsperiode
  - Full kompensasjon i 15 år (2020 - 2035)
  - Nedtrapping over 5 år (2036 – 2040)
- Kr. 26.970.000,- i 2023

Befolkningshistorikk

Befolkningsutvikling

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2030	2035	2040	2050
0 - åringer	32	33	33	33	33	35	35	37	35	33
Barnehage (1-5 år)	169	182	185	185	185	182	185	191	194	180
Grunnskole (6-15 år)	453	441	417	418	408	403	393	406	411	415
Videregående (16-19 år)	162	163	177	180	180	185	172	145	157	161
Voksne (20-66 år)	2 341	2 390	2 411	2 399	2 400	2 389	2 392	2 351	2 284	2 243
Eldre (67-79 år)	760	744	735	759	767	772	746	759	773	739
Eldre (80-89 år)	231	251	283	294	307	325	376	403	418	447
Eldre (90 år og eldre)	53	51	51	46	49	49	58	89	120	152
Innbyggere i alt	4 201	4 255	4 292	4 314	4 329	4 340	4 340	4 381	4 392	4 370

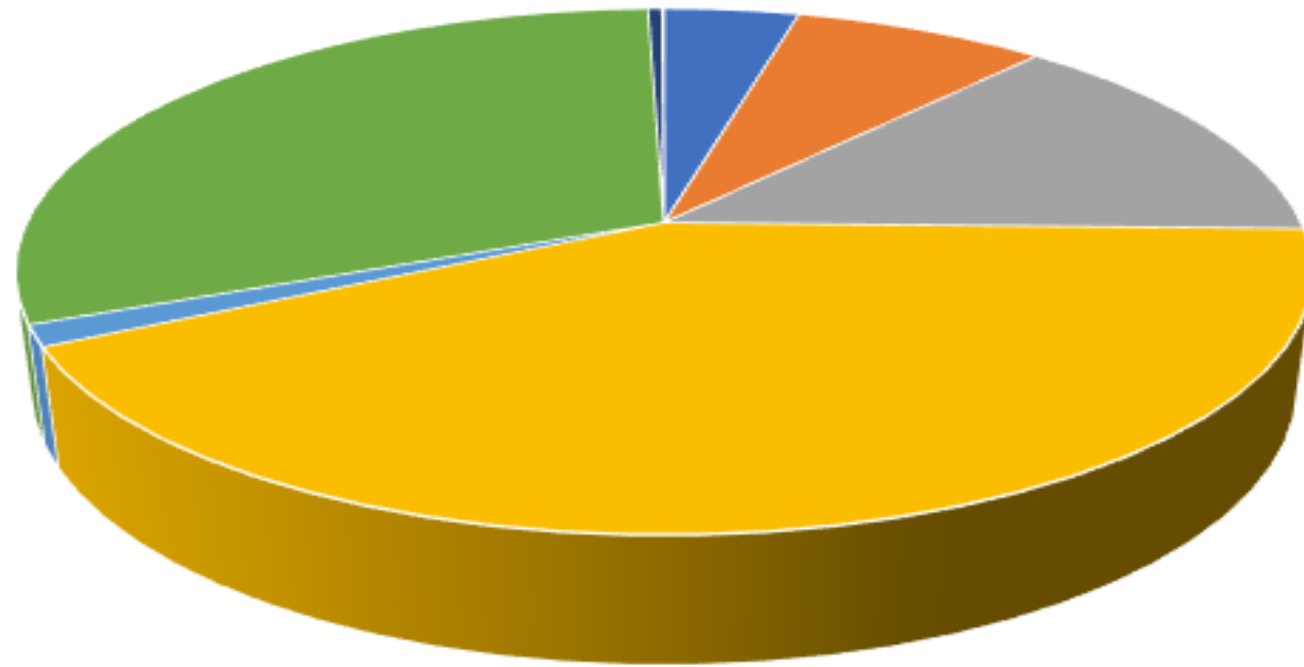
Frie inntekter

	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Driftsinntekter	476 404 609	479 999 417	476 071 260	486 582 139	485 682 139	488 282 139
Antall innbyggere	4209	4201	4179	4179	4179	4179
Frie inntekter i kroner per innbygger	kr 113 187	kr 114 258	kr 113 920	kr 116 435	kr 116 220	kr 116 842

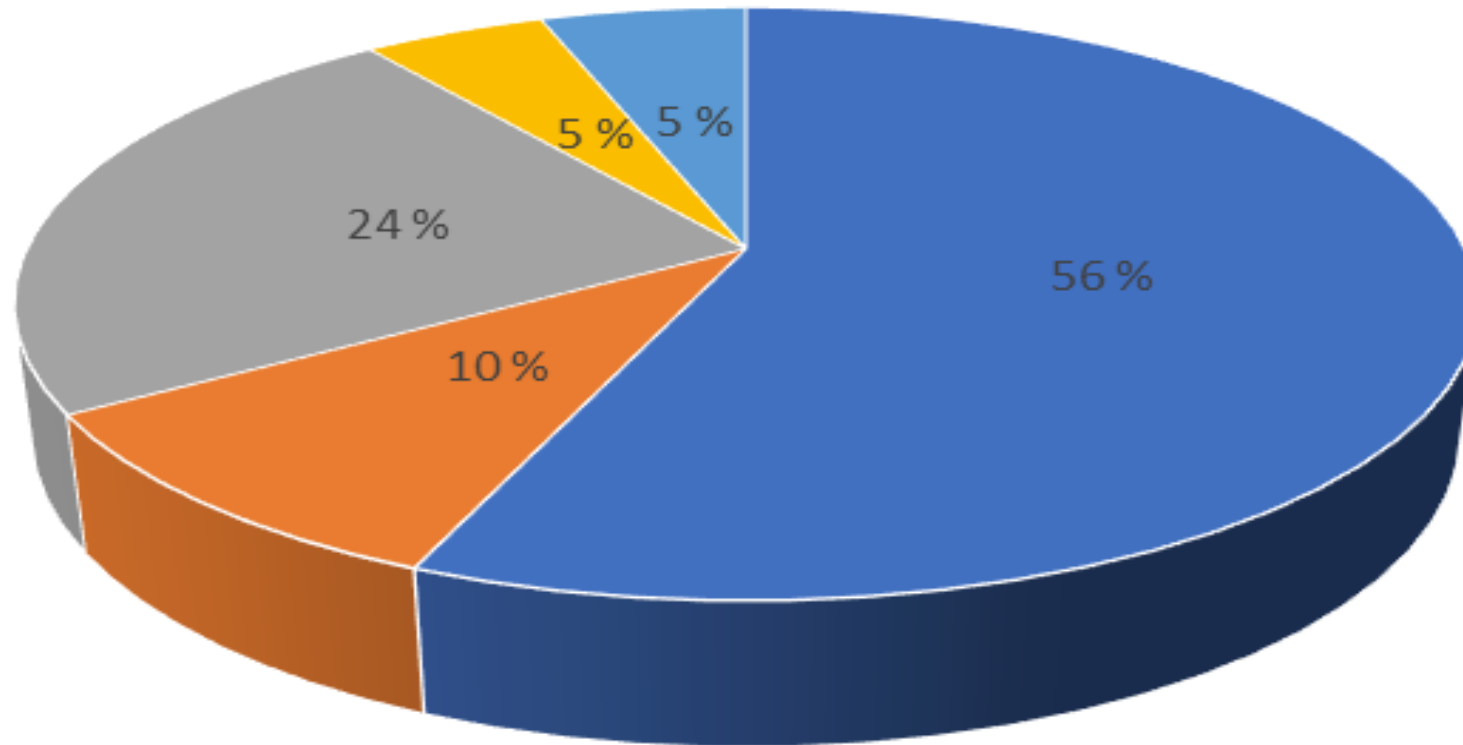
Driftsinntekter

- Brukerbetalinger
- Overføringer med krav til motytelser
- Andre statlige overføringer
- Eiendomsskatt
- Andre salgs- og leieinntekter
- Rammetilskudd
- Inntekts- og formuesskatt
- Andre direkte og indirekte skatter

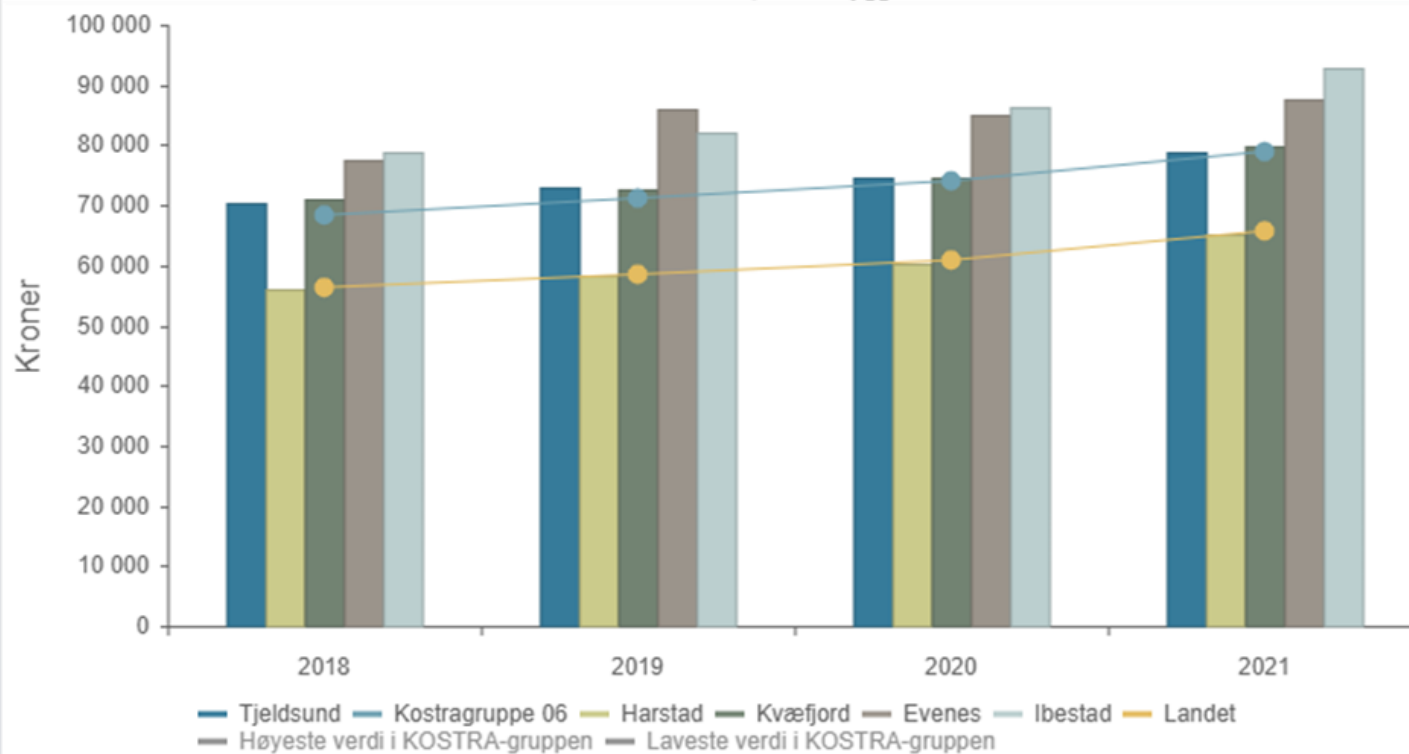
Driftsutgifter

- Lønnsutgifter
- Sosiale utgifter
- Kjøp av varer og tjenester
- Overføringer og tilskudd til andre
- Avskrivninger

Frie inntekter i kroner per innbygger(B)

	2018	2019	2020	2021
Tjeldsund	70 519	73 067	74 480	78 974
Kostragruppe 06	68 357	71 176	74 048	78 924
Harstad	55 944	58 391	60 250	65 184
Kvæfjord	71 164	72 794	74 711	79 855
Evenes	77 597	85 834	85 140	87 759
Ibestad	78 817	81 932	86 270	92 848
Landet	56 328	58 503	60 867	65 717

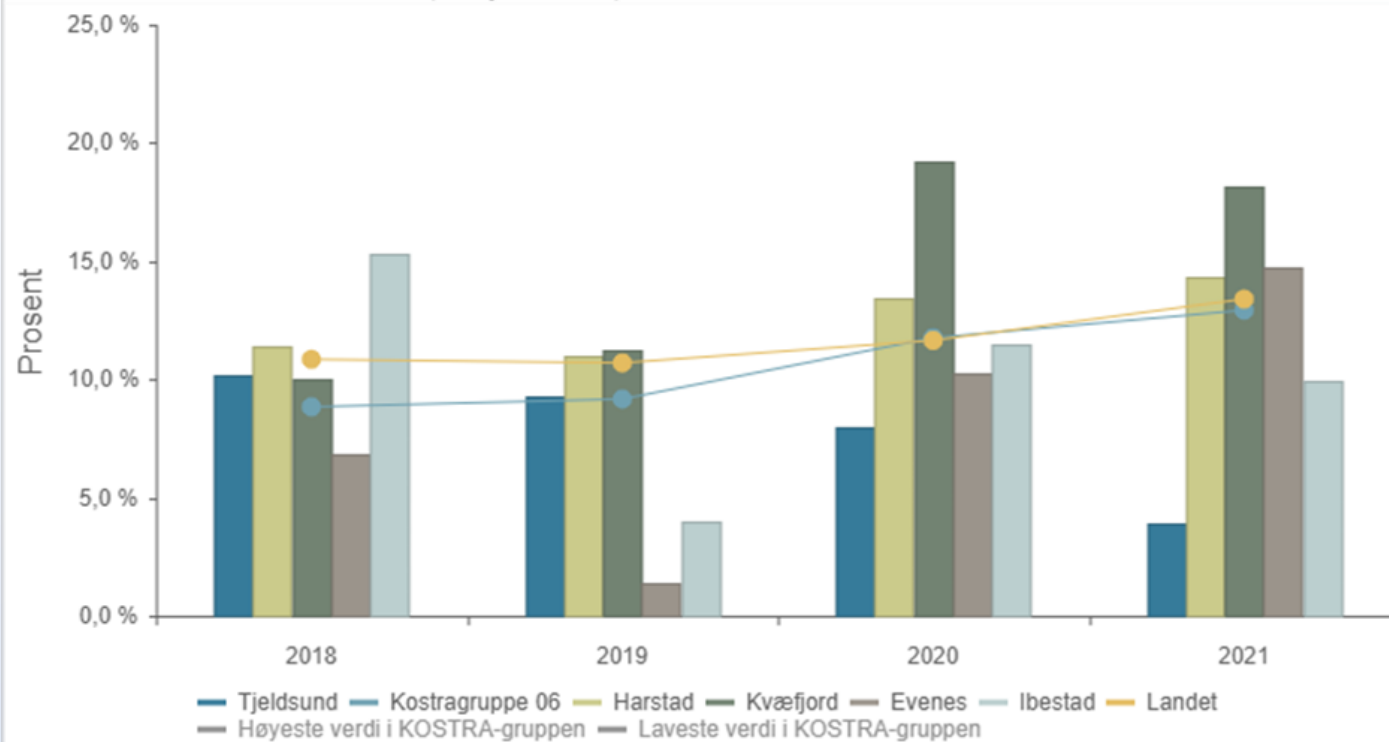

Disposisjonsfond

	Regnskap 2021	Reg. budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Sum disposisjonsfond pr 1.1.	kr 32 728 006	kr 13 595 294	kr -	kr -	kr -	kr -
Budsjettert avsetning	kr -	kr -	kr -		kr -	kr -
Budsjettert bruk	kr 19 132 712	kr 13 595 294	kr -	kr -	kr -	kr -
Sum disposisjonsfond per 31.12.	kr 13 595 294	kr -	kr -	kr -	kr -	kr -
Sum driftsinntekter	kr 476 404 609	kr 479 999 417	kr 476 071 260	kr 486 582 139	kr 485 682 139	kr 488 282 139
Disposisjonsfond i % av driftsinntekter	2,9 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %

Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter(B)

	2018	2019	2020	2021
Tjeldsund	10,2 %	9,3 %	8,0 %	3,9 %
Kostragruppe 06	8,8 %	9,2 %	11,8 %	12,9 %
Harstad	11,4 %	11,0 %	13,4 %	14,3 %
Kvæfjord	10,0 %	11,2 %	19,2 %	18,2 %
Evenes	6,8 %	1,4 %	10,3 %	14,7 %
Ibestad	15,3 %	4,0 %	11,5 %	9,9 %
Landet	10,9 %	10,7 %	11,7 %	13,4 %

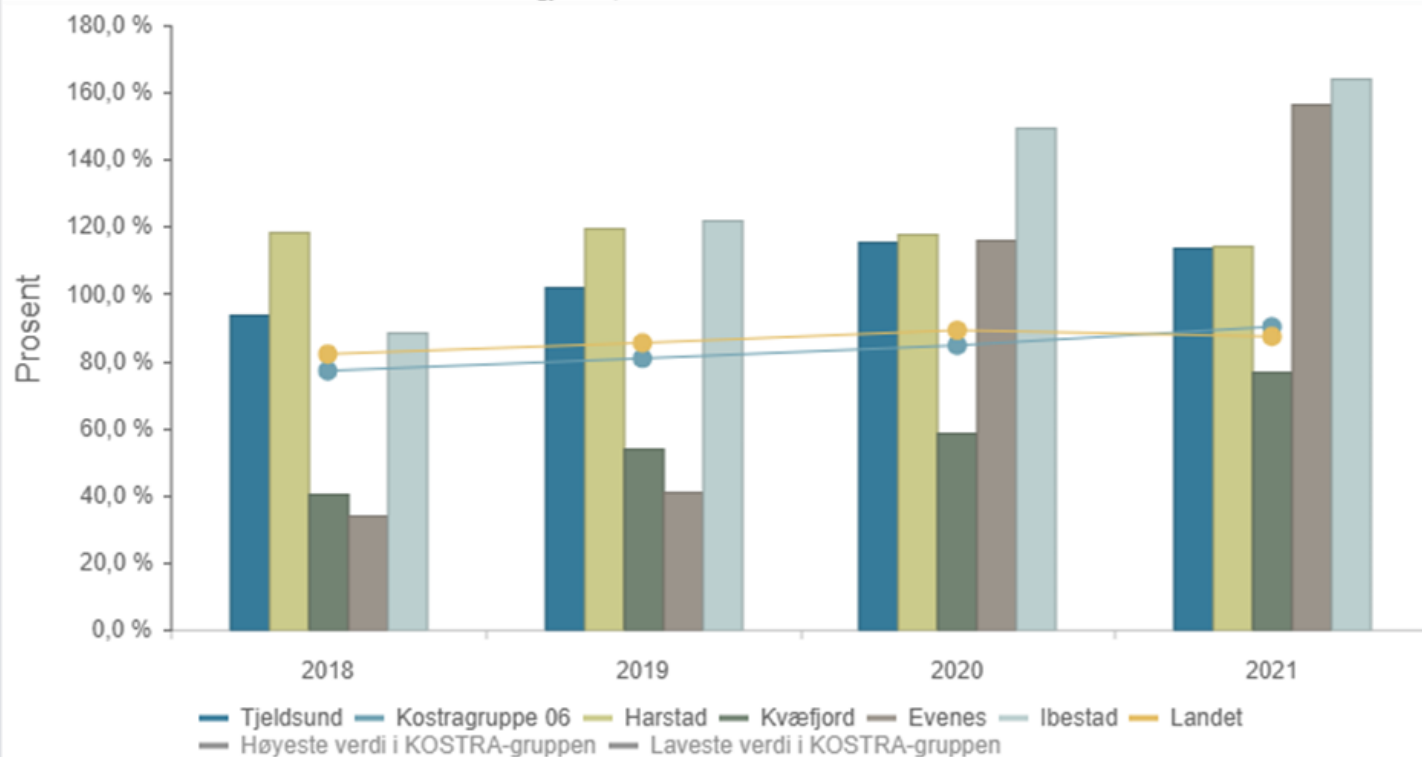

Gjeldsgrad

	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Sum langsiktig gjeld (eks. formidlingslån) pr 1.1.	kr 607 543 551	kr 571 898 727	kr 519 107 995	kr 484 132 331	kr 454 983 929	kr 430 920 127
Totalt låneopptak/bruk av lån (eks. formidlingslån)	kr -28 071 740	kr -30 847 000	kr -12 456 000	kr -6 432 000	kr -1 240 000	kr -
Budsjettert avdrag	kr 20 650 412	kr 21 943 732	kr 22 519 664	kr 22 716 402	kr 22 823 802	kr 22 858 041
Sum langsiktig gjeld (eks. formidlingslån) pr 31.12.	kr 571 898 727	kr 519 107 995	kr 484 132 331	kr 454 983 929	kr 430 920 127	kr 408 062 086
Formidlingslån	kr 28 114 166	kr 53 114 166	kr 78 114 166	kr 103 114 166	kr 128 114 166	kr 153 114 166
Sum langsiktig gjeld	kr 600 012 893	kr 572 222 161	kr 562 246 497	kr 558 098 095	kr 559 034 293	kr 561 176 252
Sum driftsinntekter	kr 476 404 609	kr 479 999 417	476 071 260	486 582 139	485 682 139	488 282 139
Gjeldsgrad (gjeld i prosent av driftsinntekter)	125,9 %	149,4 %	118,1 %	114,7 %	115,1 %	114,9 %
Lånegjeld per innbygger	kr 142 555	kr 136 211	kr 134 541	kr 133 548	kr 133 772	kr 134 285

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter(B)

	2018	2019	2020	2021
Tjeldsund	94,1 %	102,0 %	115,5 %	113,8 %
Kostragruppe 06	77,1 %	80,7 %	84,6 %	90,2 %
Harstad	118,5 %	119,4 %	117,8 %	114,3 %
Kvæfjord	40,6 %	53,7 %	58,6 %	76,9 %
Evenes	34,1 %	41,0 %	115,9 %	156,6 %
Ibestad	88,5 %	121,7 %	149,2 %	164,1 %
Landet	82,0 %	85,4 %	89,1 %	87,3 %
Høyeste verdi i KOSTRA-gruppen	118,5 %	119,4 %	117,8 %	114,3 %
Laveste verdi i KOSTRA-gruppen	34,1 %	41,0 %	115,9 %	156,6 %

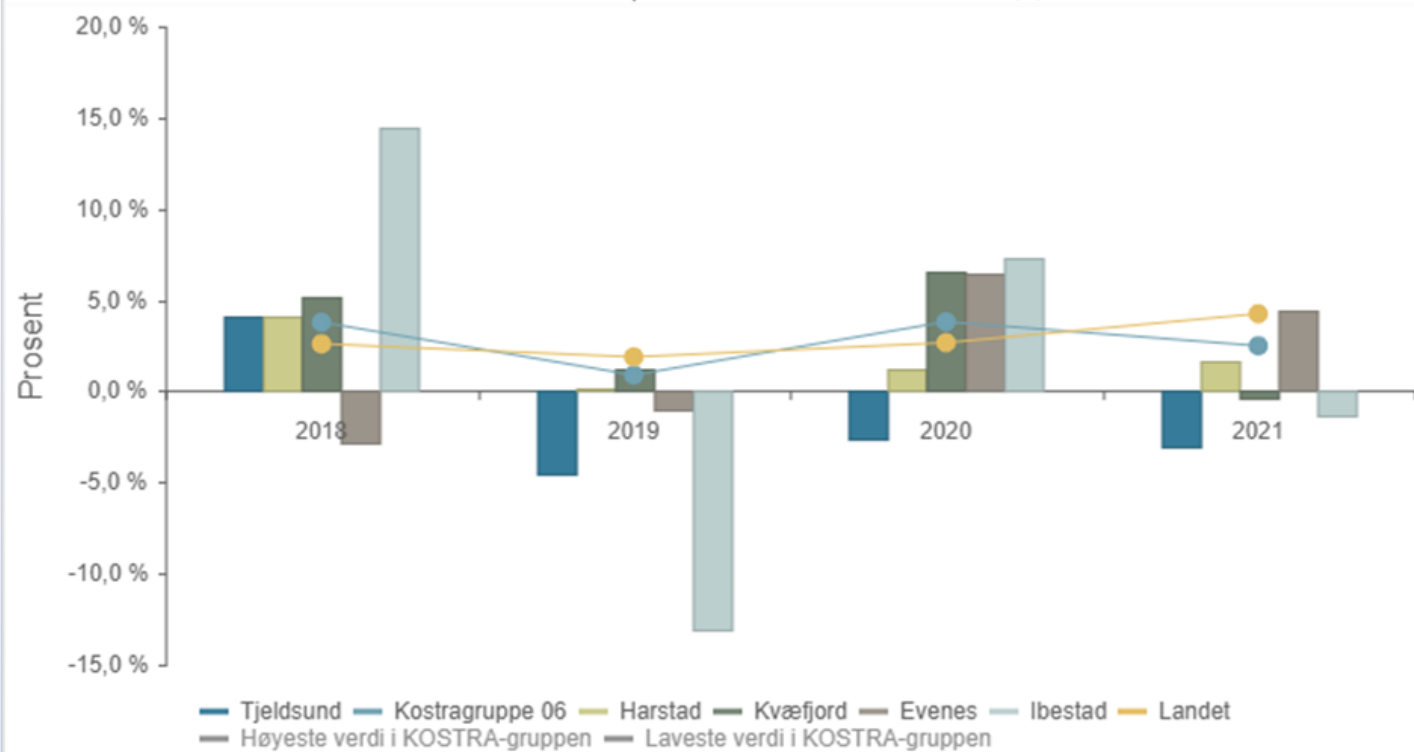
Netto driftsresultat

	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Netto driftsresultat	15 527 385	12 845 471	33 066 444	8 466 481	9 422 279	5 873 311
Driftsinntekter	-476 404 609	-479 999 417	-476 071 260	-486 582 139	-485 682 139	-488 282 139
Netto driftsresultat i % av driftsinntektene	-3,26 %	-2,68 %	-6,95 %	-1,74 %	-1,94 %	-1,20 %
Fylkesmannens anbefaling	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %
Avvik fra fylkesmannens anbefaling	-5,01 %	-4,43 %	-8,70 %	-3,49 %	-3,69 %	-2,95 %

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter(B)

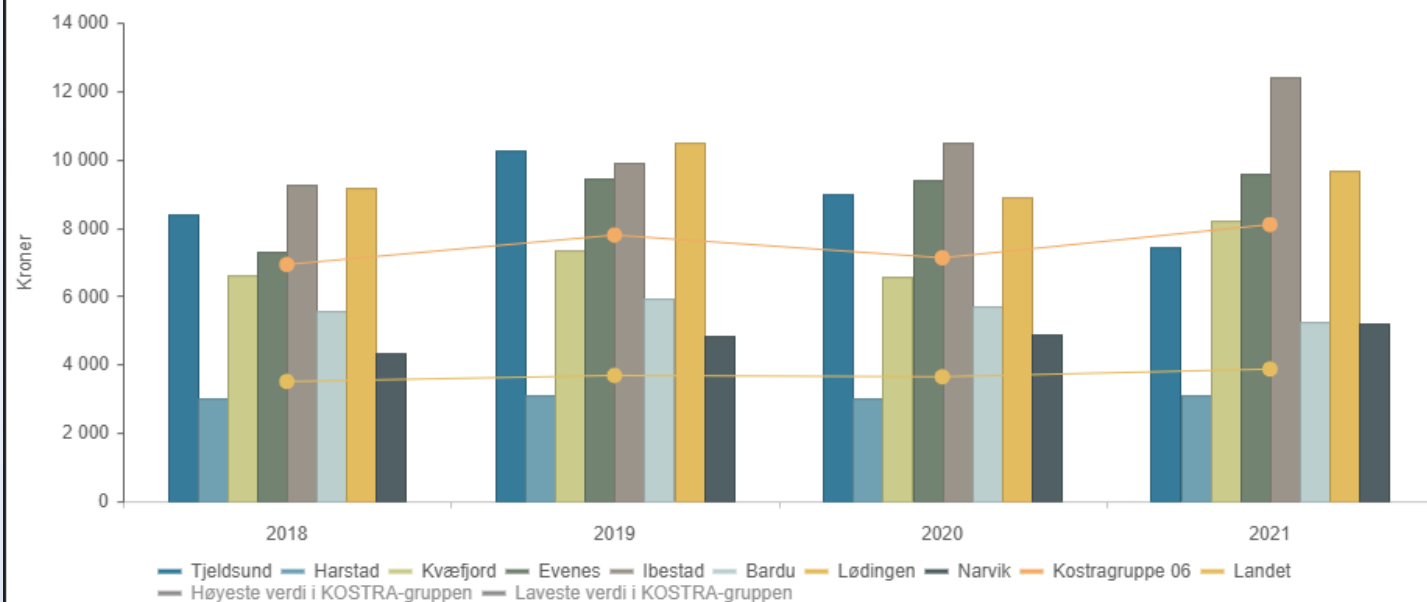

	2018	2019	2020	2021
Tjeldsund	4,1 %	-4,6 %	-2,6 %	-3,0 %
Kostragruppe 06	3,8 %	0,9 %	3,8 %	2,5 %
Harstad	4,1 %	0,2 %	1,3 %	1,6 %
Kvæfjord	5,2 %	1,3 %	6,6 %	-0,3 %
Evenes	-2,8 %	-1,0 %	6,5 %	4,4 %
Ibestad	14,4 %	-13,0 %	7,3 %	-1,3 %
Landet	2,6 %	1,9 %	2,7 %	4,3 %

Kostnader til administrasjon

Netto driftsutgifter per innbygger (120) administrasjon (B)

	2018	2019	2020	2021
Tjeldsund	8 374	10 250	8 987	7 428
Harstad	2 998	3 079	2 991	3 118
Kvæfjord	6 605	7 348	6 563	8 189
Evenes	7 307	9 462	9 414	9 588
Ibestad	9 241	9 893	10 475	12 410
Bardu	5 557	5 923	5 696	5 262
Lødingen	9 153	10 476	8 914	9 686
Narvik	4 345	4 829	4 857	5 219
Kostragruppe 06	6 926	7 787	7 120	8 095
Landet	3 503	3 678	3 642	3 866

Dielddanuori
suohkan

Ollálahkii

Tjeldsund
kommune

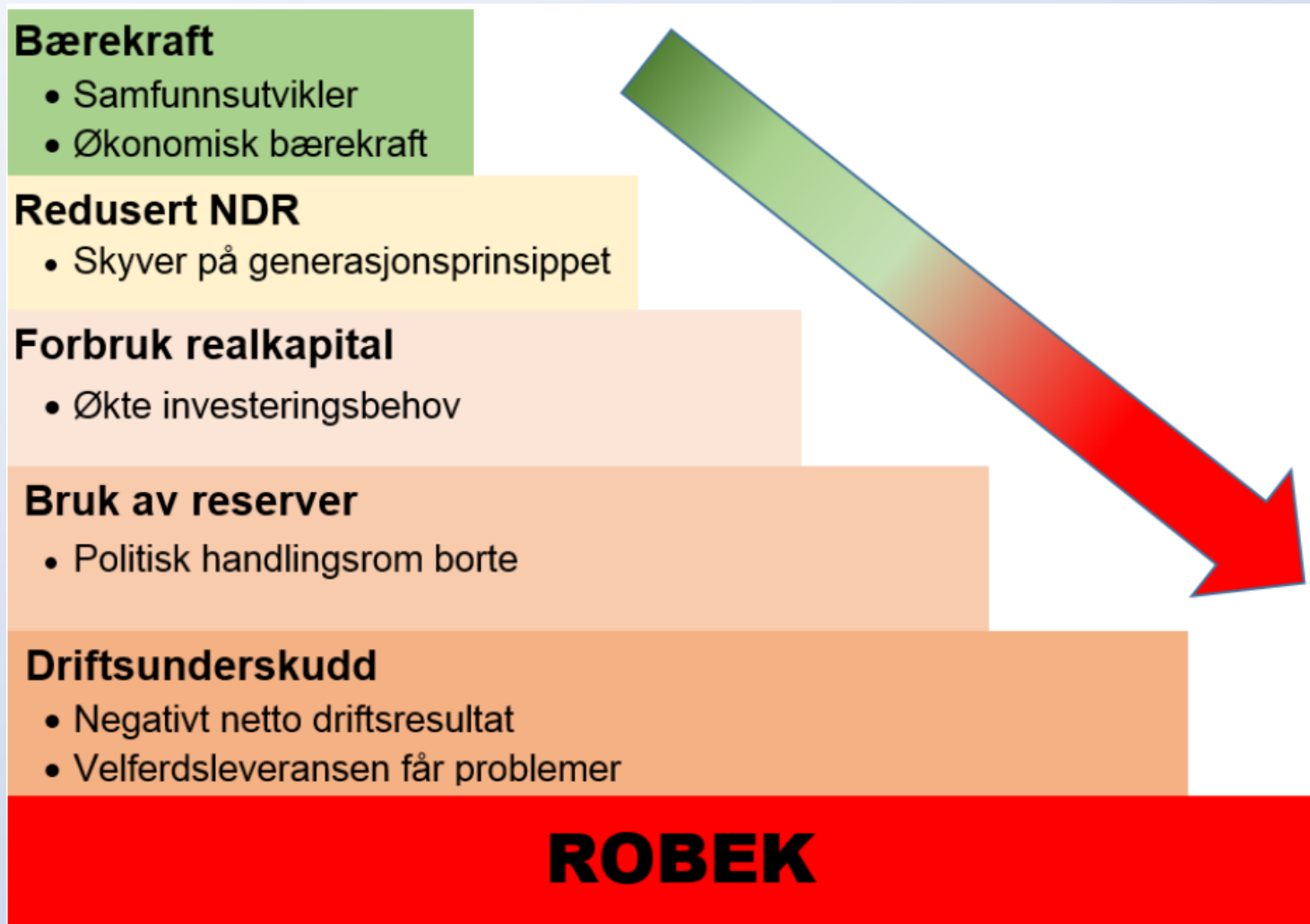
Sammen for hverandre

Strukturendringer

- Bidra til en bedre kommuneøkonomi
- Bedre kvalitet i tjenestene
  - Større andel fagutdannede
- Store konsekvenser for innbyggere og ansatte

Bærekraftstrappa - kommuneøkonomi

ROBEK

Kommuneloven § 28-1

- a) Driftsbudsjettet er vedtatt med et merforbruk.
- b) Driftsdelen i økonomiplanen er vedtatt med et merforbruk.
- c) Driftsdelen i økonomiplanen, driftsbudsjettet eller driftsregnskapet til kommunekassen eller fylkeskommunekassen viser at et merforbruk skal dekkes inn over flere enn to år etter at det oppsto.
- d) Balanseregnskapet til kommunekassen eller fylkeskommunekassen viser et oppsamlet merforbruk fra driftsregnskapet som er større enn tre prosent av driftsinntektene.
- e) Økonomiplanen eller årsbudsjettet er ikke vedtatt innen de fristene som er fastsatt i lov eller forskrift, eller innen en frist som departementet har fastsatt etter at økonomiplanen eller årsbudsjettet har blitt opphevet etter lovlighetskontroll.
- f) Årsregnskapet til kommunekassen eller fylkeskommunekassen er ikke vedtatt innen de frister som er fastsatt i lov eller forskrift, eller innen en frist som departementet har fastsatt etter at årsregnskapet har blitt opphevet etter lovlighetskontroll.
- g) Departementet har fattet et vedtak etter inndelingslova § 16 a.

ROBEK – hva skal til for å komme dit?

- Kommunen klarer ikke å balansere budsjettet
- Dersom statsforvalteren mener at vi vedtar utgifter eller inntekter som er åpenbart urealistiske.
- Akkumulert underskudd større enn 3 % av sum driftsinntekter
- Et regnskap avlegges med underskudd som ikke kan dekkes inn over 2 år.

ROBEK – hva betyr det for kommunen?

Dersom en kommune er innmeldt i ROBEK-registeret skal departementet kontrollere lovligheten av vedtak om årsbudsjett. Dette innebærer blant annet:

- Et vedtak om låneopptak er ikke gyldig før det er godkjent av departementet.
  - Departementet godkjenner vedtak om å ta opp lån ved å fastsette en øvre ramme for låneopptak for budsjettåret.
  - Departementet kan fastsette vilkår for bruken av lånerammen dersom dette er nødvendig av hensyn til kommunens økonomi.
- Et vedtak om å inngå en avtale om leie av varige driftsmidler hvor leieavtalen kan påføre kommunen utgifter ut over de fire neste budsjettårene er ikke gyldig før det er godkjent av departementet.
- Kommunen må utarbeide og fastsette en forpliktende plan som sikrer at økonomien bringes i balanse.
- Statsforvalteren bistår kommunen med økonomisk rådgivning for å komme ut av ROBEK.

Statsforvalteren forteller ikke hva vi skal gjøre – det må kommunestyret beslutte selv!

Finansielle måltall

Finansielle måltall for Tjeldsund kommune justeres til:

- a. **Kommunens langsiktige planlegging skal ha mål om en bærekraftig økonomisk utvikling som ivaretar nåtidens behov uten å stå i veien for at framtidige generasjoner klarer å ivareta sine (generasjonsprinsippet).**
- b. **Kommunen har som mål å ha et netto driftsresultat på minimum 1,75 %.**
- c. **Kommunen har som mål å ha et disposisjonsfond tilsvarende minimum 5 % av brutto driftsinntekter.**
- d. **Kommunen har som mål at netto lånegjeld ikke overstiger 100 % av brutto driftsinntekter.**
- e. **Kommunen har som mål å egenfinansiere minimum 50 % av årlige investeringer.**

Budsjettdisiplin

- God budsjettdisiplin
  - Budsjettene skal holdes
  - Tettere rapportering til:
    - Rådmann (månedlig)
    - Formannskap (annenhver måned)
- Ansvarliggjøring
  - Konsekvenser for enheter med merforbruk
  - Fordel for enheter med mindreforbruk
- Tilpasse tjenestenivå til utviklingen
  - Leverer vi for gode tjenester?

Kobling mellom økonomiplan og samfunnsplan

- Samfunnsplanen vedtatt mars 2022
- Første år med sammenkobling av planene
- Prioritering av tiltak
- Tettere sammenkobling mellom økonomiplan og samfunnsplan ved neste rullering av samfunnsplan

Erkjennelse

Kontroll på økonomien er alfa og omega

- Gjør vi ingenting vil situasjonen forverre seg og det blir behov for mer drastiske tiltak
- Vi trenger felles forståelse, langsiktighet og en rød tråd til nye måter å løse kommunens oppgaver på.
- Vi må handle nå – men tenkte langt

Felles erkjennelse av situasjonen

- Politisk og administrativt
- Enighet om ansvars- og rollefordelingen
- Ad-hoc tiltak skaper større utfordringer
  - Det bør være en felles forståelse for at dette ikke gjøres i den situasjonen kommunen befinner seg i.
- Håndtere situasjoner med en gang de oppstår – skyve på ting skaper større utfordringer
- Folkevalgte må ta økonomiplanleggingen på alvor

Utfordringer

- For høyt driftsnivå og strukturelle utfordringer
- Demografiske utfordringer
  - Flere eldre og færre unge
  - Nedgang i folketall
- Desentral
  - Lange avstander
  - Tjenester i alle bygder
  - Vanskelig å justere tjenestenivå
- Behov for handlingsrom for å ivareta samfunnsutviklerrollen

Krever endring av kultur og holdninger

Bærekraftig økonomisk utvikling

Kommunens evne til å finansiere sin aktivitet og møte sine forpliktelser, både på kort og lang sikt.

Sikre stabile tjenesteleveranser og evne til å tilpasse drifta til demografisk utvikling og endret behov

Fra omstilling til bærekraft

Kontinuerlig forbedring

«En evigvarende prosess»

Dielddanuori
suohkan
Ollálahkii

Tjeldsund
kommune
Sammen for hverandre

Den røde tråden

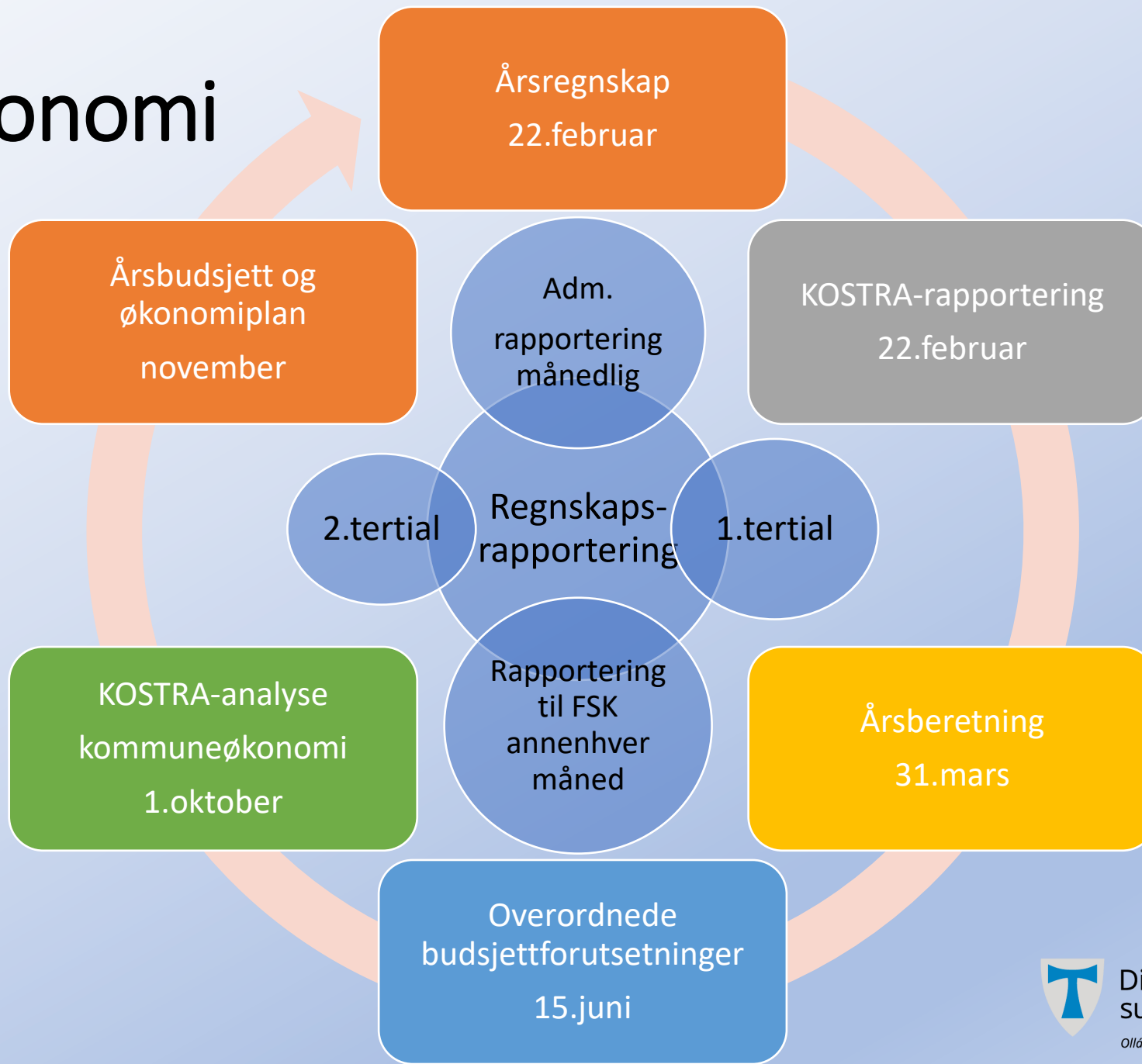
Hva ønsker vi å oppnå?	Hvilke økonomiske rammer og mål?	Hva skal hver enhet levere?	Hva forplikter jeg meg til?	Hvor langt er vi kommet?	Hva ble resultatet?
<ul style="list-style-type: none"> • Kommuneplan	<ul style="list-style-type: none"> • Budsjett og økonomiplan	<ul style="list-style-type: none"> • Virksomhetsplan	<ul style="list-style-type: none"> • Lederavtale	<ul style="list-style-type: none"> • Tertialrapportering	<ul style="list-style-type: none"> • Årsregnskap og årsberetning

Budsjett – Dette vil vi oppnå – så mye koster det!

Regnskap – Slik ble resultatet – så mye kostet det!

Årshjul økonomi

Den viktige dialogen

- Hvordan skal vi prioritere og samarbeide for å skape videre vekst og sikre at kommunen fremstår som attraktiv for innbyggere, tilflyttere, næringsliv og besøkende?
- Hvordan skal vi i fellesskap bygge opp vedtatt visjon?
- Hvordan skal vi sikre en bærekraftig utvikling som sikrer fremtidige generasjoner?

Hold stø kurs selv om det stormer!

